

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā

Nr. COR-N-2020/0870

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai
sprk@sprk.gov.lv

Par izmaiņām Inčukalna pazemes
gāzes krātuves lietošanas noteikumos

Akciju sabiedrība "Conexus Baltic Grid" (turpmāk – Sabiedrība) ir iepazinusies ar 2020. gada 18. jūnijā Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas tīmekļvietnē publicēto konsultāciju dokumentu (turpmāk – noteikumu projekts) par grozījumiem Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2018. gada 28. maija lēmumā Nr. 1/10 "Inčukalna pazemes gāzes krātuves lietošanas noteikumi" (turpmāk – krātuves lietošanas noteikumi), kurš paredz būtiskas izmaiņas Inčukalna pazemes gāzes krātuves (turpmāk – krātuve) lietošanas regulējumā. Sabiedrība ir izvērtējusi noteikumu projektu un sniedz šādus priekšlikumus un iebildumus.

1. Sabiedrība vēlas norādīt, ka viennozīmīgi dod priekšroku "maksā kā solīts" (*pay as bid*) prēmiju noteikšanas kārtībai visu krātuves jaudas produktu izsolēs, jo tā ir vienkāršāka un caurredzamāka, kā arī vadoties no šādiem papildus apsvērumiem:

- Atvērta tirgus apstākļos pienākums maksāt solīto maksu tieši ietekmēs solītāja konkurētspēju tirgū, tādējādi liekot stingrāk izvērtēt solāmo maksu. Savukārt "pēdējā akceptētā solījuma" (*pay as cleared*) prēmijas noteikšanas principa izmantošanas gadījumā ir nenoteiktības elements, kura ietvaros ir iespēja manipulātīvi solīt, mēģinot savus solījumus ierindot apstiprināto solījumu saraksta augšgalā, kas nodrošinātu jaudu rezervāciju, bet neliks veikt solītos maksājumus, jo maksa tiks samazināta līdz zemākajam solījumam.
- "Maksā kā solīts" principa piemērošanas gadījumā līdzekļi, ko sistēmas lietotāji samaksā par uzglabāšanas pakalpojumu, nonāk Sabiedrības rīcībā un var tikt izmantoti nākamo periodu izmaksu segšanai un tarifu samazināšanai. Savukārt "pēdējā akceptētā solījuma" principa gadījumā daļa līdzekļu paliek tirgotāju rīcībā un netiek novērsti nesegto izmaksu uzkrāšanās risks.
- Piemērojot "maksā kā solīts" principu tirgotāji par uzglabāšanas pakalpojumu samaksās tādu maksu, kādu tie paši ir noteikuši kā atbilstošu, un regulatīvajā kontā nonāktu vairāk līdzekļu, ar kuru palīdzību būtu iespējams segt vai samazināt izmaksas nākamajos gados, kas rada papildus drošību Inčukalna PGK ilgtspējai.
- Dažādu izsoles prēmijas noteikšanas principu piemērošana sarežģīs gan Sabiedrības izsoļu administratīvo organizēšanu, gan radīs krātuves lietotājiem regulatīvās izpratnes apgrūtinājumu sekojot, kurā no izsolēm, kāds no prēmijas noteikšanas principiem tiek piemērots.

2. Noteikumu projekta II. sadaļā "Informācijas par krātuvi publicēšana" 8.2. un 8.3. apakšpunktos un 10. punktā ir noteikts sistēmas operatora pienākums katru dienu publicēt informāciju par pieejamo jaudu. Noteikumu projekta 2.7. apakšpunktā paredzēts, ka krātuves pieejamā jauda ir tehniskās jaudas daļa, kas nav piešķirta un attiecīgā brīdī pieejama sistēmas lietotājiem rezervēšanai, ņemot vērā krātuves viengabalainību un krātuves vadīšanas prasības. Šāda "pieejamās jaudas" jēdziena interpretācija sakrīt ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 715/2009 (2009. gada 13. jūlijs) par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr. 1775/2005 atcelšanu (turpmāk – Gāzes regula) 2. panta 1. punkta 20. apakšpunktā noteikto, ka pieejamā jauda ir tehniskās jaudas daļa, kas nav sadalīta un attiecīgā brīdī joprojām ir pieejama sistēmai.

Sabiedrība skaidro, ka krātuves jaudas izsoles nolikumā būs noteikts konkrēts krātuves jaudas daudzums, kas tiks piedāvāts lietotājiem attiecīgajā izsolē. Līdz ar to Sabiedrība rosina paredzēt, ka informācija par (izsolāmo) pieejamo jaudu tirgus dalībniekiem kļūst zināma tikai līdz ar attiecīgā izsoles nolikuma publicēšanu Sabiedrības tīmekļvietnē, ņemot vērā, ka faktiskais pieejamās jaudas apmērs rezervēšanai tiek aktualizēts līdz ar krātuves jaudas izsoles nolikuma publicēšanu Sabiedrības tīmekļvietnē, nevis ik dienu to padarot pieejamu rezervēšanai.

3. Noteikumu projekta 24. punktā un 24.1. apakšpunktā paredzēts, ka sistēmas operators krātuves jaudas izsoles nolikumu publicē ne vēlāk kā 5 darba dienas pirms izsoles nolikumā noteiktā izsoles sākuma laika. Paredzēts, ka attiecīgajā krātuves jaudas izsoles nolikumā tiks noteikts konkrēts izsolāmais pieejamās jaudas apjoms. Savukārt noteikumu projekta 2. pielikuma 6.4. apakšpunktā noteikts, ka iesūknēšanas jaudas prioritātes tiesību rezervēšanai pieejamais jaudas apjoms ar prioritātes tiesībām ir nosakāms un publicējams sistēmas operatora tīmekļvietnē 10 darba dienas pirms izsoles datuma. Ievērojot, ka krātuves jaudas izsoles gadījumā izsolāmais pieejamās jaudas apjoms sistēmas operatora tīmekļvietnē ir publicējams vienlaicīgi ar krātuves jaudas izsoles nolikumu, Sabiedrība rosina salāgot regulējumu un paredzēt, ka iesūknēšanas jaudas prioritātes tiesību rezervēšanai pieejamais jaudas apjoms ar prioritātes tiesībām arī ir publicējams sistēmas operatora tīmekļvietnē līdz ar izsoles nolikuma publicēšanu.

4. Ar noteikumu projekta 25. punktu paredzēts, ka papildus krātuves jaudas rezervēšanai ar izsoles procedūru tiek pieļauts paralēls regulējums – no izsoles procedūras atšķirīga procedūra. Sabiedrība nākamajam tarifu pārskata ciklam plāno iesniegt tarifu projektu, kurā ietverti Gāzes regulas 15. panta 2. punktā un noteikumu projekta 2. pielikumā noteiktie uzglabāšanas pakalpojuma sniegšanas veidi ar mērķi tos piedāvāt, piemērojot izsoles procedūru. Sabiedrība iebilst šādas normas iekļaušanai regulējumā un rosina svītrot no noteikumu projekta 25. punktu, kurš paredz vienlaicīgi vismaz divu krātuves jaudas rezervēšanas mehānismu pastāvēšanu.

5. Noteikumu projekta 32. punktā ir paredzētas sistēmas lietotāja tiesības iesniegt sistēmas operatoram tirdzniecības paziņojumu dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumos nominācijas un renominācijas iesniegšanai noteiktajos termiņos. Tirdzniecības paziņojumu iesniegšanas termiņi ir atrunāti vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas balansēšanas noteikumos, kuri saskaņoti ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2019. gada 28. oktobra padomes lēmumu Nr. 164 "Par vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas balansēšanas noteikumu saskaņošanu". Līdz ar to, Sabiedrība noteikumu projekta 32. punktā rosina svītrot atsauci uz dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumiem un lūdz paredzēt, ka tirdzniecības paziņojumi iesniedzami saskaņā ar vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas balansēšanas noteikumiem.

6. Konsultāciju dokumentā tiek skaidrots, ka neraugoties uz to, ka netiek veiktas izmaiņas krātuves pārslodzes vadības principos, ar noteikumu projektu tiek ieviestas iespējas sistēmas lietotājiem sistēmas pārslodzes gadījumos saņemt noteikta apmēra garantētas jaudas iesūknēšanas tiesības. Noteikumu projektā nav tieši paredzēts, ka iesūknēšanas prioritātes

tiesības prevalē par krātuves pārslodzes vadības mehānismiem. Sabiedrība rosina precizēt noteikumu projekta VIII. sadaļu "Krātuves pārslodzes vadība" nosakot, ka noteikumu projekta 59. un 60. punktos paredzētā pārslodzes vadības kārtība iesūknēšanas krātuvē pārslodzes gadījumā netiek piemērota ar iesūknēšanas jaudas prioritātes tiesībām noteiktam jaudas apjomam.

7. Noteikumu projekta 61. punktā ir uzskaitīti tie gadījumi, kad sistēmas operatoram ir tiesības bez iepriekšēja brīdinājuma sistēmas lietotājiem ierobežot vai pārtraukt dabasgāzes iesūknēšanu krātuvē vai izņemšanu no krātuves. Sabiedrības ieskatā noteikumu projekta 61. punkts būtu papildināms ar 61.7. un 61.8. apakšpunktiem, kuri paredzētu sistēmas operatora tiesības sistēmas lietotājiem ierobežot vai pārtraukt dabasgāzes iesūknēšanu krātuvē vai izņemšanu no krātuves šādos papildu gadījumos:

- 1) Sistēmas lietotājs krātuves lietošanas noteikumos un uzglabāšanas pakalpojuma līgumā noteiktajā kārtībā neveic maksājumus par uzglabāšanas pakalpojumu 60 dienas, vai arī 30 dienu laikā saistību izpildes nodrošinājums nav nodrošināts sistēmas operatora pieprasītajā apmērā. Šāds noteikumu projekta papildinājums ir nepieciešams, lai salāgotu regulējumu ar pakalpojuma sniegšanas pārtraukšanas vai ierobežošanas tiesībām, kas pārvades sistēmas operatoram paredzētas vienotajos dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumos¹;
- 2) sistēmas operators uzglabāšanas pakalpojuma līguma darbības laikā konstatē, ka sistēmas lietotājam, tā valdes vai padomes loceklim ir noteiktas sankcijas Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma izpratnē.

8. Noteikumu projekta 65. punktā noteikts, ka plānotu apkopes darbu krātuvē gadījumā sistēmas operatoram ir pienākums informēt sistēmas lietotājus ne vēlāk kā 42 dienas pirms to sākuma, elektroniski nosūtot sistēmas lietotājiem informāciju par šādiem plānotajiem darbiem. Ievērojot, ka plānotie darbi var ietekmēt krātuves jaudas, šāds informācijas publicēšanas pienākums sistēmas operatoram jau ir noteikts ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1227/2011 (2011. gada 25. oktobris) par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību prasībām².

Informācija par krātuves jaudu izmaiņām ir publicējama "efektīvā un savlaicīgā veidā", vienlaikus atturoties no diskriminējošas attieksmes. Secināms, ka efektīva un savlaicīga informācijas publicēšana tiek nodrošināta ar paziņojumiem sistēmas operatora tīmekļvietnē un iekšējās informācijas platformā. Līdz ar to, Sabiedrība lūdz noteikumu projekta 65. un 66. punktā svītrot nepieciešamību sistēmas operatoram atsevišķi informēt sistēmas lietotājus elektroniski.

9. Noteikumu projekta 68. punktā ir paredzēti gadījumi, kad sistēmas operatoram nav pienākuma pagarināt dabasgāzes iesūknēšanas vai izņemšanas sezonu. Turpretī noteikumu projekts nenosaka specifiskas situācijas, kurās sistēmas operatoram noteikts pienākums krātuves iesūknēšanas vai izņemšanas sezonu pagarināt. Ievērojot, ka noteikumu projekta 11. punktā ir nostiprināti iesūknēšanas un izņemšanas sezonas sākumu un beigu datumi un to, ka noteikumu projekta 68. punktā piedāvātais regulējums varētu pastāvēt, ja krātuves lietošanas noteikumos būtu izsmeļoši uzskaitīti gadījumi, kad sistēmas operatoram ir pienākums pagarināt krātuves cikla sezonu, Sabiedrība rosina svītrot 68. punktu no noteikumu projekta.

10. Noteikumu projekta 2. pielikuma 6.11. un 6.11.1. apakšpunktos noteikts, ka iesūknēšanas jaudas prioritātes tiesību ietvaros saņemtā, bet neizmantotā jauda attiecīgā brīdī kļūst pieejama sistēmas lietotājiem bez papildu maksas. Sabiedrība rosina svītrot nosacījumu, ka neizmantotā jauda kļūst pieejama bez papildu maksas, jo tiesības uz prioritātes ietvaros

¹ Vienotās dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumu, kuri saskaņoti ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2020. gada 23. aprīļa padomes lēmumu Nr. 45 "Par Vienoto dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumu saskaņošanu", 11.1.1. un 11.1.1.11. apakšpunkts

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1227/2011 (2011. gada 25. oktobris) par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību, 4. panta 1. punkts

neizmantojamo iesūkņēšanas jaudu attiecīgā brīdī iegūt varēs arī tie sistēmas lietotāji, kuru rezervācijām piemērojama pārslodzes vadības procedūra. Tas nozīmē, ka tam sistēmas lietotājam, kurš neizmanto jaudu, jebkurā gadījumā nosakāms pienākums norēķināties ar sistēmas operatoru par rezervētajām iesūkņēšanas jaudas prioritātes tiesībām.

11. Noteikumu projekta 2. pielikuma 5.3. apakšpunktā noteikts, ka ar virtuālās pretplūsmas produktu rezervēšanai pieejamais krātuves jaudas apjoms: 27,7 GWh/d lietotājam pieejamā grupētās jaudas produkta vai atslēdzamās jaudas produkta apjomā. Sabiedrība lūdz precizēt virtuālās pretplūsmas produkta aprakstu atbilstoši konsultāciju dokumenta skaidrojumam 8. lpp šādā redakcijā”

“5.3. Rezervēšanai pieejamais krātuves jaudas apjoms: lietotājam pieejamā grupētās jaudas produkta vai atslēdzamās jaudas produkta apjomā, kas nav lielāks kā sistēmas operatora publicētajā daudzums, kas tiek noteikts:

5.3.1. visu lietotāju novietošanai glabāšanā nominētajā daudzumā attiecīgajā gāzes dienā mīnus 27,7 GWh/dienā, bet ne mazāks kā 0, iesūkņēšanas sezonā

5.3.2. lietotāju izņemšanai no glabāšanas nominētajā daudzumā attiecīgajā gāzes dienā, izņemšanas sezonā.”

Cienā

Valdes loceklis, komercpilnvarnieks

Mārtiņš Gode

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU